

Dialogen mellan regissör och fotograf I dokumentärfilm -

En deltagande observation i fallstudien av dokumentären
“Gula Huset”

Stefan Gustafsson

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Media Culture
Identifikationsnummer:	6181
Författare:	Stefan Gustafsson
Arbetets namn:	Dialogen mellan Regissör och Fotograf i dokumentärfilm – en deltagande observation i fallstudien av dokumentären ”Gula Huset”
Handledare:	Mats Nylund
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med detta arbete att se hur kommunikationen mellan regissör och fotograf påverkar arbetet och produktionens slutresultat. Detta gör jag genom en deltagande observation i fallstudien om dokumentärfilmen ”Gula Huset”. Jag som fotograf i produktionen vill uppmärksamma dialogen mellan mig jämte regissören, se hur den utvecklats, vilken betydelse den har för produktionen och ifall en dålig kommunikation kan försämra slutresultatet. Filmen spelades in mellan hösten 2009 och våren 2010 och det är på mina samtal med regissören samt de källor om kommunikation jag funnit lämplig som arbetet baserar sig på. En viktig källa jag använt mig av är Lars Karlssons Psykologins Grunder, en omfattande psykologibok rekommenderad för högskoleundervisning. Ur empirin kan man avläsa att kommunikationen är ytterst viktig för en lyckad produktion och att vetskapen om kommunikationen är svårare än man tror. Min slutsats är att inspelningarna går smidigare och kvalitén blir bättre då man för en god kommunikation.</p>	
Nyckelord:	Dialog, Kommunikation, Regissör, Fotograf, Dokumentärfilm
Sidantal:	36
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Media Culture
Identification number:	6181
Author:	Stefan Gustafsson
Title:	The Dialogue between the Director and the Cinematographer in documentary film making – a Participant Observation in the Case Study of the documentary ”Gula Huset”
Supervisor:	Mats Nylund
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of this thesis is to look at the communication between the director and the cinematographer and how it affects the end result of the production. This is accomplished through participant observation in the case study of ”Gula Huset”. As the cinematographer I wanted to study the dialogue between me and the director, whether it’s of any importance for the production and if lack of communication could harm the final result. The documentary was shot during the autumn of 2009 throughout spring 2010 and the study is based on the conversations between me and the director and other written sources I’ve found relevant. A main source has been Lars Karlsson’s book <i>Psykologins Grunder</i>, recommended as university literature for psychology students. The empirical research in my study shows that communication is of essence for the productions success but is harder achieved than suspected. My conclusion is that the workflow and the quality of the recorded material will improve with a good communication.</p>	
Keywords:	Dialogue, Communication, Director, Cinematographer, Documentary
Number of pages:	36
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	Introduktion	8
1.1	Fiktion kontra dokumentär	8
1.2	Bakgrund	9
1.3	Syfte och mål	10
1.4	Centrala frågor	10
2	Metod	11
3	Kommunikation och dialog	12
3.1	Envägskommunikation	13
3.2	Tvåvägskommunikation	13
3.3	Dålig kommunikation	15
3.3.1	<i>Dubbla budskap</i>	15
3.3.2	<i>Du-budskap</i>	16
3.3.3	<i>"Goddag yxskaff"</i>	16
3.3.4	<i>Båda talar samtidigt</i>	17
3.4	Problemlösning och samarbete	17
3.5	God kommunikation	18
3.5.1	<i>Aktivt lyssnande</i>	18
3.5.2	<i>Jag-budskap</i>	19
3.5.3	<i>Empati</i>	19
3.5.4	<i>Distanserad närhet</i>	20
3.5.5	<i>Kritiskt men förstående</i>	20
3.6	Grupper	21
3.6.1	<i>Roller</i>	21
3.6.2	<i>Ledargestalter</i>	22
3.6.3	<i>Rollkonflikter</i>	23
3.6.4	<i>Kommunikation i gruppen</i>	23
4	Fallstudien "Gula Huset"	24
4.1	Bakgrund till fallstudien "Gula Huset".	24

4.2	Första mötet med Uddebo _____	24
4.3	Första inspelningsdagarna september 2009 _____	25
4.3.1	<i>Reflektioner efter första inspelningen</i> _____	25
4.4	Tiden mellan första och andra inspelningen i Helsingfors _____	26
4.4.1	<i>Reflektioner mellan första och andra inspelningstillfället</i> _____	27
4.5	Andra inspelningen mars 2010 _____	27
4.5.1	<i>Reflektion av andra inspelningstillfället</i> _____	27
4.6	Den tredje inspelningen april-maj 2010 _____	28
4.7	Exempel på dialogen mellan regissör och fotograf under inspelningstillfällena _____	30
5	Analys _____	33
5.1	Vidare forskning _____	34
6	Källförteckning _____	35

1 INTRODUKTION

Att vara en del av ett filmteam är krävande oavsett vilken arbetsuppgift du har. Bitande väder, långa inspelningsdagar, den konstant tickande tidtabellen och extrema arbetsförhållande kan sätta sina spår även hos den mest rutinerade.

Oavsett om du jobbar som regissör eller som ljusassistent så är det viktigt att du förstår kommunikationen mellan dig och de andra i ditt team. Under inspelningen finns det inget utrymme för missförstånd och ifrågasättande, därav den tydliga hierarkiska arbetsfördelningen inom filmteamet.

För att produktionen skall kunna transformeras från en lösryckt idé till att den sista lampan justeras innan kameran börjar rulla så kräver det en, till synes ändlös, kedja av möten innehållandes diskussion och argumentation. *Alla* måste ha klart för sig vad det är för en produktion som görs och vad var och en skall göra.

Ovanstående gäller såväl i fiktioner som i dokumentärer. En bristande kommunikation kommer att synas i slutprodukten.

Mitt arbete handlar om hur man som fotograf och regissör kommunicerar med varandra. I slutändan handlar det ändå om att fotografen genom regissörens abstrakta vision ska kunna hantera kameran så att den visuellt stärker berättelsen.

1.1 Fiktion kontra dokumentär

Inom fiktion är alla medvetna om vad som kommer att hända i scenen man filmar - ur manuset kan man utläsa vad som händer, varför det händer och hur det kommer att påverka berättelsen senare i filmen.

I dokumentärer använder man sig inte av manus och man kan inte kontrollera situationen på samma sätt som inom fiktion. Skulle livet utspela sig precis som man tänkt sig och allt skulle följa ett skript så skulle verkligheten vara mycket tråkigare än hur vi upplever den idag.

Utmaningen i att jobba med verkligheten och det oförutsedda som kan ske är påtaglig för alla dokumentärfilmare - som fotograf jobbar man med verkligheten när den händer och inte när man vill att den skall hända.

Till skillnad från fiktion kan man i dokumentärer endast anta hur varje händelse kommer att påverka filmen. Därför bör man innan man beger sig till inspelningsplatsen vara förberedd på alla de saker som *eventuellt* kommer att hända och vilka funktioner de kan ha för filmen. De flesta saker går inte att förutse men man kan förbereda sig genom att diskutera olika scenarion och fundera på deras betydelse.

För att regissörens vision skall fångas i de bilder teamet filmar så är det av största vikt att fotografen och regissören förstår varandra eftersom fotografen har ett stort ansvar över hur saker och ting porträtteras på bild.

1.2 Bakgrund

Mitt arbete är en deltagande och observerande fallstudie av dokumentärfilmen ”Gula Huset”. Filmen spelades in mellan hösten 2009 och sommaren 2010 men idén till det här arbetet föddes redan under tidigare dokumentärfilmsprojekt där jag arbetat som fotograf.

Dokumentären som i skrivande stund går under arbetsnamnet ”Gula Huset” är en film om ett stort förfallet gult hus i ett litet samhälle som heter Uddebo i södra Sverige. Uddebo ligger i den lilla kommunen Tranemo, en utpräglad industriort där sporten och föreningslivet satt starka spår i vardagen. Likt många andra småorter på landsbygden har Tranemo problem med att förhindra utflyttning av invånare och försöker med alla medel locka människor att flytta till kommunen.

Samtidigt håller en grupp människor med ett alternativt levnadssätt på att rädda ett stort förfallet gult hus som står och skräpar vid väggkanten. De hoppas på att genom huset få byn att återigen börja leva och genom projektet få människor att se Uddebo som en plats där man kan bosätta sig.

Filmteamet i Sverige består av tre personer: Anna-Sofia Nylund (regissör), Ludvig Allén (ljud) och undertecknad (fotograf). Vi har alla en bakgrund från Arcada och filmen är vår gemensamma slutproduktion. Under arbetet med slutproduktionen

föddes även idén att lyfta fram och illustrera hur mycket kommunikation mellan regissören och fotografen kommer att återspeglas i slutprodukten.

1.3 Syfte och mål

Syftet med detta arbete är att från ett deltagande perspektiv beskriva produktionen och inspelningen av dokumentärfilmen ”Gula Huset”. Med det här arbetet vill jag också betona kommunikationens betydelse för filmteamet. Det är inte enbart regin, fotot, ljudet etc. som är avgörande för huruvida en produktion blir lyckad. Min tanke är att även kunskapen om kommunikationen mellan individer är väsentlig. Även om filmskapandet är en kreativ process kan man inte förbise de pressade arbetsförhållanden ett filmteam arbetar under, detta speciellt inom dokumentärfilm.

1.4 Centrala frågor

I mitt arbete vill jag genom mitt deltagande under produktionen, självreflektioner och samtal med regissören Anna-Sofia Nylund lyfta fram följande frågor:

Hur viktig är kommunikationen mellan regissör och fotograf för en lyckad produktion och hur kan man i praktiken genomföra detta?

Vad är resultatet av dålig kommunikation?

2 METOD

Detta arbete är inte en teoretisk studie utan baserar sig på mina erfarenheter som fotograf i dokumentärfilmen ”Gula Huset”.

Jag skriver om kommunikationen mellan regissör och fotograf i fallstudien ”Gula Huset”. Då det är min egen slutproduktion som jag både själv studerar och samtidigt deltar i har jag valt att använda metoden deltagande observation (härefter DO) vilket känns naturligt då jag själv är en del av gruppen. Denna metod (DO) ger en unik möjlighet att inifrån kunna dela i en situation istället för att observera den utifrån.

DO är en kvalitativ forskningsmetod som lämpar sig för studier av observerande karaktär. Forskningsmetoden går ut på att forskaren personligen lever i den kulturella och sociala situation som observeras. Detta ger en unik möjlighet att inifrån kunna samla data genom att följa och uppleva de situationer som studeras.

Empirin baserar sig på egna observationer och reflektioner samt diskussioner med regissören Anna-Sofia Nylund. Anna-Sofia Nylund har fått ta del av arbetet för att försäkra mig om att jag adekvat uppfattat våra samtal och vad de lett till. Litterära källor används mestadels för att klargöra och definiera begreppen som används i arbetet. Det filmade materialet är också ett resultat som jag baserar min forskning på.

De övriga medlemmarna i filmteamet har från början varit medvetna om denna forskningsmetodik och mina intentioner med detta arbete.

Jag ämnar med detta arbete inte att svara på några konkreta frågor utan försöker istället observera och reflektera över frågor kring kommunikation och denna förståelse sedd inifrån.

Jag har inte hittat någon tidigare forskning eller litteratur om dialogen mellan regissör och fotograf. På Arcada har dock liknande företeelser studerats, bl.a. har Janne Sivonen, Andrea Svanbäck och Mats Nylund skrivit om liknande situationer.

3 KOMMUNIKATION OCH DIALOG

Dagen då människan uppfann talet såg även missförståndet sitt första ljus. Människan har en tendens att vilja läsa in betydelser som inte finns eller övertolka enkla påståenden. Detta gäller även när vi själva försöker kommunicera. Konstant funderar vi på vad vi säger och hur vi säger det. Men hur kan vi vara säkra på att den andra parten uppfattat kommunikationen på rätt sätt? Detta beskrivs ganska väl av Konfucius (555 f. Kr – 457 f. Kr) som konstaterade:

”Man kan inte prata om havet med en groda som sitter i en brunn”

Man måste börja med att definiera vad som menas med kommunikation. Med kommunikation så menar man att föra över budskap. Ordet härstammar från latinets *Communis*, gemensam, och *communicare* som betyder meddela. Med kommunikation menar man inte bara tal, den verbala kommunikationen, utan även icke-verbala kommunikation såsom kroppsspråk, gester, klädsel m.m. Enligt studier så består kommunikation till 55 % av kroppsspråk, 38 % av röstkvalitet (d.v.s. hur man använder rösten, tonläge, styrka tempo o.s.v.) och endast 7 % av innehållet i de ord man använder (Mehrabian & Ferris 1967: 248-52)

En dialog syftar oftast på kommunikationen mellan två människor. Ordet dialog härstammar från grekiskans *dialogos* som betyder att samtala. Många gånger associeras termen dialog med något positivt. En dialog är för många ett samtal där man på samma nivå utbyter information med respekt för varandra. Många förknippar alltså dialog med något positivt (Nylund 2009: 13-15). Så är ju givetvis inte alltid fallet. De flesta människor kan känna igen sig i en situation där man börjar med intentionen att berätta något som sedan resulterat i ett storskaligt gräl. Detta är ett av många exempel när man inte lyckats kommunicera (föra över ett budskap) genom att föra en dålig dialog (att samtala).

3.1 Envägskommunikation

För att bättre förstå sig på hur kommunikationen fungerar kan man göra upp olika kommuniaktionsmodeller. Man talar om en avsändare B1 (den som vill förmedla något), budskap (det man försöker säga) och mottagare B2 (den som lyssnar).

I ett teoretiskt exempel berättar regissören (B1) åt fotografen (B2) om filmen ”Gula Husets” utveckling.

B1: ”Personerna som jobbar med Gula Huset är våra huvudkaraktärer och fungerar som filmens protagonister. Motpolen till våra protagonister, antagonisten är Tranemo kommun representerad av skeptiska innevånare, politiker och sportaktivister. Sportens talesman är Bernt-Rune som är ett språkrör för att sporten är viktigare än ett gammalt fult hus.”

Efter detta konstaterande beger sig filmteamet ut och börjar filma. Fotografen har en grumlig och diffus bild av filmen men tror sig veta allt vad han behöver. Regissören har samma uppfattning som tidigare och filmen tar sin form. Detta är ett klassiskt scenario i ett filmteam.

3.2 Tvåvägskommunikation

Om man för en aktiv dialog, en s.k. tvåvägskommunikation, så går samtalet ut på att utbyta åsikter, argumentera och på så vis vidga sina vyer för att få en starkare vision av filmen. Mottagaren ger respons åt avsändaren.

B1: ”Personerna som jobbar med Gula Huset är våra huvudkaraktärer och fungerar som filmens protagonister. Motpolen till våra protagonister, antagonisten är Tranemo kommun representerad av skeptiska innevånare, politiker och sportaktivister. Sportens talesman är Bernt-Rune som är ett språkrör för att sporten är viktigare än ett gammalt fult hus.”

B2: ”Om alla våra karaktärer har Gula Huset som gemensam nämnare och ifall sporten framträder som en antagonist, borde man inte se Gula huset som en karaktär?”

B1. ”Ja. Gula Huset fungerar som en karaktär men kommer i uttryck genom personerna som jobbar med det. Liksom sporten representeras av Bernt-Rune. Evenemangen som vi filmar i Gula Huset är vårt sätt att visa gemenskap och framgång. Det händer konstant nya saker och förändring uppstår.”

B2: ”Hur skiljer sig sporten från Gula Huset? Den för ju också människor samman?”

B1: ”Likheten är slående och det är det som jag hoppas att skall komma fram i filmen. Att båda parter egentligen vill samma sak men att de ändå ser på varandra som motsatser.”

Genom en tvåvägskommunikation ges mottagaren en möjlighet att aktivt lyssna, ta åt sig information och även ifrågasätta informationen som ges. Tanken bakom denna kommunikationsprocess är inte att bevisa att B1 har fel eller ifrågasätta vad som sägs utan genom en aktiv dialog kunna ifrågasätta *hur* B1 säger det. B1 har visionen tydlig och klar men det är en abstrakt vision. Slutresultatet av denna dialog är att regissören fått en klarare definition av sin vision och kan lättare förmedla vad hon tänker samt att fotografen bättre vet vad som filmas och varför. Genom att uttrycka sina tankar högt blir de också klarare för en själv (Barth & Näsholm 2006:113) Denna kommunikationsprocess kan även leda till nya idéer. Regissören kan få en vinkling som hon/han inte sett tidigare samtidigt som fotografen kan få nya visioner hur han skall porträttera det som kommer att hända.

Man har länge menat att idéer och visioner är något som sker på ett abstrakt inre plan. Nuförtiden utgår många ifrån att det sociala samspelet mellan flera individer har en mycket viktig funktion för idéproduktionen (Nylund & Agnesdotter 2009:67). Edward de Bono som skrivit många böcker om kreativt tänkande och problem lösning säger så här:

”En ny idé som inte leder till en proteststorm är antagligen ingen bra idé. De som nöjer sig med att använda den gamla idén tycker att det är svårt att se dess otillräcklighet. Om man måste föreställa sig nya fördelar och inte kan genomföra den ansträngning det innebär att föreställa sig detta har man inget annat val än att motsätta sig det nya.” (de Bono 1999:163)

3.3 Dålig kommunikation

Att kommunicera så att den andra förstår är något som inte alltid är så lätt som man kan tro. Platon (427 f.kr-338 f. Kr) sade att ”Ingen lag eller ordning är mäktigare än förståelsen”. Funderingarna över kommunikationen och hur man förmedlar ett budskap är något man gjort sedan tidernas begynnelse. Då kommunikationen brister, skapas missförstånd och möjligheterna till samarbete försvåras.

3.3.1 Dubbla budskap

I filmen ”Good Bye Girl” från 1977 säger en av huvudpersonerna ”Your lips may say no-no but your eyes say yes-yes”. Med detta menas att man med verbalt kommunicerat en sak samtidigt som kroppsspråket antytt något helt annat.

Detta är vad man menar när man talar om dubbla budskap. Man säger först en sak men antyder sedan något annat. Detta försvårar ju givetvis kommunikationen då man som mottagare inte vet vilket av budskapen som gäller. Vid multipla budskap är det oftast det icke-verbala budskapet man oftast sätter tilltro till.

Det är också möjligt att detta inte alltid är medvetet. På det medvetna planet kan man uppskatta och lita på sin arbetsgivare för att på det omedvetna planet egentligen avsky honom/henne. Mycket ofta, då detta är svårt att tygla, så kommer dessa känslor att återspegla sig i den ickeverbala kommunikationen.

Att ge motstridiga *verbala* budskap är också något som försvårar kommunikationen. Att säga en sak för att sedan plötsligt säga motsatsen kan sätta griller i huvudet på vem som helst. ”Vilka fina byxor du har på dig! Sömmarna och färgen är kanske inte den finaste men det är nog en jättesnygg modell” (Karlsson 2007:592)

3.3.2 Du-budskap

Ibland när man för en dialog med någon så kan det hända att den ena parten motsätter sig det som sägs för att hon/han tagit det personligt. Att säga ”du skall inte ta det här personligt nu men ...” är ingenting som hjälper situationen men ofta är det faktiskt utan att man märker att just det faktiskt har hänt. (Karlsson 2007: 592-593)

Tydligast märks du-budskapen då det kommer till kritik. Att säga åt någon att ”du ser inte till helheten nu ...” kommer att göra att mottagaren slutar lyssna på vad som sägs och förbereder istället ett försvar på att hon/han visst ser helheten. Även om man kanske har rätt i ens anklagande så syftar man på att det endast den andre som har fel. Människor tenderar att göra ett enormt motstånd mot förändring i deras åsikter när man försöker tvinga dem till det. (Nilsson & Waldemarson 1994:65)

Genom att istället säga ”jag är inte riktigt säker på om vi, eller åtminstone jag, ser detta ur ett större sammanhang nu” tar man bort fokusen på den personliga kritiken för att istället lägga den på problemet.

3.3.3 ”Goddag yxskaff”

Uttrycket ”god dag yxskaff” används i det svenska språket då svaret man fått av någon, inte har något som helst med den ursprungliga frågan att göra. ”Goddag yxskaff” kommer från sagan om den döve mannen som satt och täljde på sitt yxskaff. Då han såg en man komma gåendes en bit längre bort, visste han att han skulle ställas inför problemet med att inte höra vad mannen sa. Han antog att mannen skulle fråga vad han täljer för något. När mannen kom fram sade han ”goddag” för att snabbt få till svars ”yxskaff”.

Detta är något som vi, tro det eller ej, ofta använder oss av. Olika förklaringar till detta fenomen kan vara att man omedvetet låter bli att lyssna för man inte vill höra sanningen. En annan orsak kan vara att man helt enkelt är ointresserad och inte vill lyssna. Detta ställer genast till det, då man sätter sig själv i ett överläge och implicerar att man är mer värd än den andre. Eller sen är man bara narcissist och man är för självupptagen för att lyssna.

3.3.4 Båda talar samtidigt

Att inte få tala till punkt kan vara det värsta som finns. Att avbryta den andres budskap för att forcera in sitt eget resulterar ofta i att man börjar överrösta varandra. Då inget budskap har som helhet gått fram kan man ju undra vad parterna fått ut av diskussionen. ”Jag har en idé! Tänk om vi skulle göra så att vi tar ...” ”Jättebra! För då skulle vi kunna laga en äppelpaj! Med vaniljglass!”

3.4 Problemlösning och samarbete

Socialpsykologer har länge försökt fundera över samarbetet mellan individer. Det har dividerats om huruvida det är bäst att lösa ett problem enskilt eller i grupp. (Karlsson 2007:651) På 30-talet gjordes ett experiment (Shaw 1932: 44, 491-504) där man lät såväl enskilda individer som individer i grupp lösa ett pusselproblem. Resultatet visade att endast 8 % av de som jobbat självständigt med problemet löste uppgiften. Då man däremot antog sig problemet som en grupp så lyckades 53 % sätta ihop pusslet. Förvisso tog det längre tid för gruppen än individen att komma fram till rätt lösning men man kom fram till att förmågan att upptäcka och rätta till felaktigheter var större.

Annan forskning har däremot hävdats att ett s.k. socialt slöande kan uppstå då man jobbar i grupp då man kollektivt såväl lär sig som minns sämre som fler individer (Andersson 1996). Detta sociala slöande kan dock motarbetas genom att se till att svårighetsgraden hålls på en sådan hög nivå att de enskilda personerna håller sig skärpta. Också om man personligen tror att man kommer att bli påverkad av

slutresultatet så minskar det sociala slöandet (Brickner, Harkins & Ostrom 1986: 51, 763-769).

3.5 God kommunikation

Kommunikationen skulle vara ovidkommande om ingen lyssnar. Hur bra man än formulerar sig kommer budskapet inte gå fram ifall mottagaren inte registrerar vad som sägs. Man kan ju tycka att det inte borde vara så svårt men faktum är att man oftast förbereder sig på vad man själv skall säga då den andra pratar. Om man koncentrerar sig för mycket på sina egna tankar medan den andre pratar kommer man att missa de viktiga direkta- och indirekta budskapen som krävs för att hålla en god kommunikation. (Nilsson & Waldemarson 1994: 60-61)

”Att lyssna handlar inte bara om att registrera information. Lyssnande är en social process och det är mycket som vi måste göra när vi lyssnar på budskapens innehåll: bekräfta den andre, definiera roll och situation, läsa av omgivningen, planera vårt eget tal och reflektioner och dessutom undvika att fastna i svårigheter med att tyda det som sägs och görs” (Nilsson & Waldemarson 1994:62)

3.5.1 Aktivt lyssnande

Aktivt lyssnande handlar i grund och botten ut på att man kontrollerar att man förstått budskapet och sändaren på rätt sätt. Även om man kanske inte håller med om vad som sägs så visar man att man hänger med i informationen som ges en. En del av aktivt lyssnande är också att man uttrycker de oklarheter som eventuellt uppstått under samtalet. Aktivt lyssnande uppnås inte av att man följer vissa riktlinjer eller färdhållningssätt utan bygger på en öppenhet och tillit för sändaren. (Nilsson & Waldemarson 1994: 63-64)

3.5.2 Jag-budskap

Med jag-budskap menas att man på ett personligt och utlämnande sätt aktivt undviker oklarheter. Jag-budskap handlar om det vi uppfattat av informationen som givit oss inte hur vi tolkar den och att försöka hålla diskussionen på ett känslomässigt neutralt plan.

Om man kan undvika att prata om ”man” och ”folk” och istället försöker använda ordet ”jag” så förmedlar man att det är man själv som inte förstår eller håller med. På detta sätt tydliggör man att andra kanske är neutrala till budskapet men att man personligen behöver mera förklaringar. Genom att ställa frågor med ord som ”Hur” och ”Vad” gör att man förhåller sig neutralare till budskapet än känsloladdade ord som ”Varför”. (Nilsson & Waldemarson 1994: 65-66)

Om en person säger: ”Alla som är deprimerade borde resa till Italien och vara där i två veckor. Det skulle ta bort alla problem och de skulle komma tillbaka lyckligare.” och man svarar med ”Varför skulle folk vilja fara till Italien när de är deprimerade? Varför skulle det betyda att man är lyckligare bara för att man är i Italien?” förhåller man sig negativt till budskapet och personen som sagt det. En stor risk är att denna kommunikation resulterar i en hetsig argumentation huruvida man skall fara till Italien eller inte då man är deprimerad.

Genom att använda sig av ett jag-budskap kan man ifrågasätta budskapet men undvika personliga påhopp: ”Jag ser inte varför jag skulle vilja fara till Italien när jag är deprimerad. Hur kan jag bli lyckligare genom att vara i Italien?” På detta vis så tvingar man fram en förklaring och ett förtydligande istället för ett försvar av det givna påståendet.

3.5.3 Empati

Empati handlar om att kunna förstå en annan människas tankar och känslor, att kunna ta dem åt sig och förstå dem som om det vore ens egna. Man skall kunna åsidosätta ens egna åsikter och se saker och ting ur någon annans perspektiv. Denna identifikation som uppstår skall dock inte bli total. Om någon är ledsen så räcker det

med att du förstår hur hon/han känner sig. Du behöver inte själv bli ledsen. (Karlsson 2007: 454-455)

Empati brukar ibland kunna blandas ihop med sympati. Sympati är på ett sätt väldigt likt empati men baserar sig på förståelsen över att någon har det svårt utifrån ens egna upplevelser och erfarenheter. (Nilsson & Waldemarsson 1994:66)

3.5.4 Distanserad närhet

Att kunna förhålla sig på en nära nivå när samtidigt som man är på ett visst avstånd är viktigt då man för en dialog. Likaså att kunna förhålla sig subjektiv som objektiv. För att detta skall lyckas så förutsätter det att kommunikationen är en dialog och inte en monolog.

Vid envägskommunikation så är det lätt hänt att lyssnaren börjar tänka på något annat än det som sägs åt honom/henne och felkommunikationen är ett faktum. Därför måste man som lyssnare aktivt leta efter vad som är viktigt i budskapet och vid behov försöka sammanfatta budskapet före sändaren byter tema. (Nilson & Waldemarsson 1994:67)

3.5.5 Kritiskt men förstående

När man förhåller sig kritisk till någon så prövar man honom/henne genom att antingen vara sökande, man vill komma fram något nytt, eller dömande. Oftast förknippar man ordet ”kritisk” med den dömande betydelsen. Vid effektivt lyssnande skall man förhålla sig såväl kritiskt som okritiskt, icke-dömande. Man skall medan den andra talar ”okritiskt” försöka förstå vad han/hon tänker, känner och menar. Den kritiska funktionen får mestadels vila för att i ett senare skede kunna ta ställning till det man begripit. För att kunna analysera och komma med kritik så behöver man först ha förståelse. Förståelsen är en förutsättning för att man skall kunna göra ett ställningstagande. För att kunna göra en bedömning så måste man först ha en helhet för att till sist göra en analys. Effektiv kommunikation går ut på att döma i efterhand och inte på förhand (Nilson & Waldemarsson 1994:67)

3.6 Grupper

Människan är och har alltid varit ett flockdjur. Vi tyr oss till andra människor för att utbyta kunskaper och för att ta itu med uppgifter tillsammans.

Man måste börja med att skilja på grupp och folksamling. En folksamling är, som namnet säger, en samling människor. När dessa människor utvecklar relationer och roller så bildas en grupp. Beroende på hur många människor som är med i gruppen, vilken sammanhållning de har och vilken målsättning de har kan man generalisera gruppfunktioner:

- Primärgruppen präglas av den täta kontakten och de nära relationerna gruppen besitter. Tydliga exempel på det är familjen, kompisgänget och den lilla arbetsgruppen.
- Sekundärgruppen kan i sin tur vara hur liten eller stor men har ett bestämt syfte. Relationerna är, till skillnad från inom primärgruppen, inte nära och man är en del i gruppen av en tydlig orsak. Exempel inkluderar skolklasser, idrottslag, arbetslag och föreningar.
- Marginalgruppen är en sammansättning där gruppmedlemmarnas normer drar åt olika håll. Man har svårt att välja sida och tampas med ställningstaganden. En invandrare tillhör en marginalgrupp då den som ny medborgare vill anpassa sig till sitt nya land samtidigt som han/hon tampas med kulturen från sitt hemland.

(Karlsson 2007: 641-642)

3.6.1 Roller

En grupp med människor kan alltså lösa problem bättre än en enskild individ. För maximerat resultat skall man också se till att kommunikationen i gruppen är god. Först när alla känner till problemet så kan man inleda en problemlösning. Hur den här kommunikationen ter sig är helt beroende på vilken position varje individ tar i gruppen och vilken social roll man känner sig ha. (Karlsson 2007:648)

En social roll brukar man definiera med det beteendemönster man uppvisar i en grupp där man förväntas ha en viss roll eller uppgift. Ofta har varje individ flera roller.

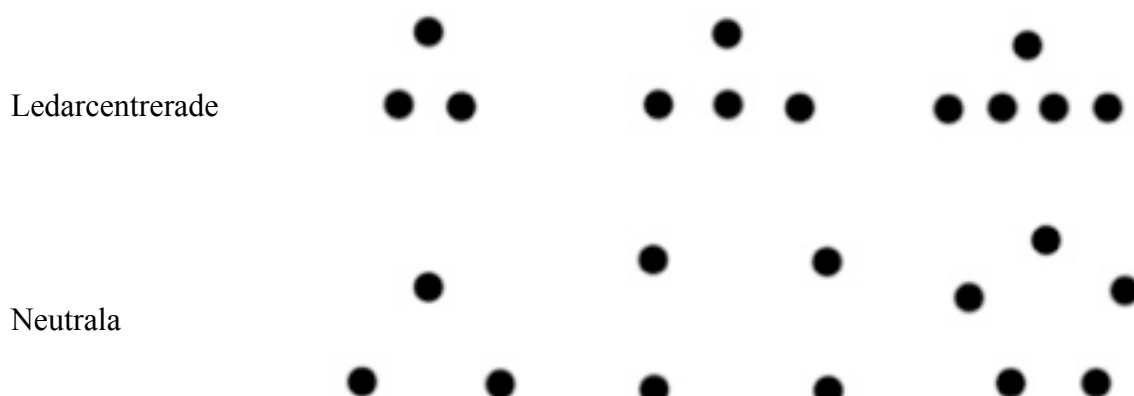
Hemma är man den mysige pappan som tycker om att stoja med barnen medan man på jobbet är den stränga arbetsledaren som hatar när någon kommer försent.

Rollerna präglas av normer som kan förklaras som regler och överenskommelser man förhåller sig till. Vissa normer finns nedskrivna med tydliga förhållningsregler men de flesta är av informell karaktär och existerar mer som ett medvetande. Detta brukar definieras med termen gruppnormer. Det vill säga hur man i en viss position förhåller sig till den övriga gruppen. Regissören har en viss funktion och handlar därefter. Likaså fotografen, ljudmannen etc. (Nilson & Waldermarsson 1994: 144-149)

3.6.2 Ledargestalter

Är det då bra eller dåligt att ha en tydlig ledargestalt som följer dess normer eller är bättre att det är individens förmågor och kunskaper som fördelar ledarskapet i gruppen? (Karlsson 2007: 646-647)

I en studie delade man in personer i två gånger två grupper om två, tre och fyra. I ena uppsättningen fanns en tydlig och centrerad ledargestalt som kanaliserade informationen och styrde gruppen mot problemets lösning. I den andra uppsättningen så fanns ingen tydlig ledare utan gruppmedlemmarna förhöll sig neutrala till varandra. Resultatet efter att ha studera de olika sammansättningarna var att den grupp som förhållit sig neutrala till varandra visade bättre problemlösningsförmåga och kom lättare fram till konsensus än de som haft en centrerad ledargestalt. (Cummings et al. 1974: 17, 460-475)

3.6.3 Rollkonflikter

Rollkonflikter kan uppstå av olika orsaker. Fastän rollerna finns till för att samarbetet skall stärkas och att självkänslan skall upprätthållas så betyder är det inte alltid problemfritt. Konflikterna uppstår oftast då rollerna blir otydliga eller att man känner de andra eller sig själv inte lever upp till vad som förväntas. Det kan hända att en chef ställer för höga krav som resulterar i en konflikt för arbetstagaren då han inte kan leva upp till dessa förväntningar.

Om man besitter flera roller, vilket de flesta gör, kan dessa också komma i konflikt med varandra. Ett exempel är en pojke som i skolan är den tuffa tonårsrebellerna som alla är rädda för men hemma är hans mammas lilla gullunge. Skulle skolkamraterna som känner honom för en roll se honom i rollen hemma skulle en rollkonflikt uppstå. (Karlsson 2007:649)

3.6.4 Kommunikation i gruppen

Gruppstorleken blir ointressant om gruppmedlemmarna inte kan kommunicera med varandra. Hur kommunikationen ser ut påverkas i sin tur av vilken position den enskilde gruppmedlemmen intar i gruppen, och därmed vilken struktur eller gestalt gruppen i sin helhet får. Positionerna påverkar kommunikationen i en grupp. Även i stora grupper t.ex. i en skolklass, påverkar placeringen individers beteende (Karlsson 2007: 641-644)

4 FALLSTUDIEN ”GULA HUSET”

Filmen som är av en observerande och interaktiv karaktär utspelar sig i Sverige i ett litet samhälle som heter Uddebo (Tranemo kommun). Filmen berättar om ett gult hus som en grupp alternativa människor åtagit sig att rusta upp.

4.1 Bakgrund till fallstudien ”Gula Huset”

Det hela började med att regissören fick veta att en barndomskompis till henne, Alex, skulle lifta från Nykarleby i Finland till Uddebo i södra Sverige. Detta för att vara med i ett konstnärsprojekt i ett gult hus. Konstnärskollektivet ”M.f.” som Alex är en del av är ett kollektiv som då och då möts upp runt om i världen för att skapa konst tillsammans. Alex har gått från att ha varit en helt vanlig småstadstjej som lägger stor vikt på sitt utseende till en fullfjädrad hippie i långkalsonger och rakat hår. Alex möte med sina ”nya” vänner ”Mf.” och återföreningen med en gammal vän, d.v.s. regissören, var utgångspunkten till vårt första besök i Uddebo och Gula Huset. Tanken var att visa mötet mellan den gamla livsstilen och den nya.

4.2 Första mötet med Uddebo

Ingen i teamet visste något om: Uddebo, Gula Huset, eller om personerna vi skulle möta. Efter att på plats gjort efterforskningar och talat med människorna som var involverade i Gula Huset insåg vi snabbt att vi snubblat över en mycket större dokumentär än vad vi först tänkt oss. Platsen i sig samt människorna som lade ner all energi för att få Gula Huset renoverat var mycket intressantare än Alex och konstnärskollektivet.

4.3 Första inspelningsdagarna september 2009

Efter varje dag som vi filmat satte vi oss alla ner på kvällen i ett produktionsmöte och tittade igenom materialet vi filmat. Detta för att närmare kunna följa den tekniska kvaliteten samt för att se vilken historia som döljer sig i det filmade materialet.

För varje dag som gick, fick vi lite mera insikt i Gula Huset och Uddebo och likt nyfikna valpar pekade vi kameran dit något hände. Vi använde oss av alla angreppssätt man kan tänka sig och inspelningsdagarna blev längre och längre. Vi kände att vi ville vara där en månad och fortsätta filma men p.g.a. av tidsbrist så var vi tvungen att fokusera på vad vi såg som viktigast.

Jag ansåg, av materialet att döma, att vi borde läggas fokus på ”Mf.” som då redan övervägde att stanna i Uddebo och därtill filma mera av sporttokige Berra som utgjorde en kontrast till konstnärerna. Regissören gav medhåll men p.g.a. av dålig kommunikation så var diskussionerna häftigare än vad den hade behövt vara. Vi hade långa argumentationer om vad som var bäst för dokumentären och vad vi borde filma. Varje dispyt slutade förvisso i vänskap men onödigt mycket energi gick till att försvara ens egna åsikter.

4.3.1 Reflektioner efter första inspelningen

Efter varje dag som jag och regissören hade kände jag att min tilltro till hennes vision växte sig starkare. Jag kände att jag själv förstod vad vi höll på med bättre. Genom dessa produktionsmöten hade vi alla kollektivt kommit till en djupare förståelse för produktionen och motivationen ökade. Mitt kameraarbete blev säkrare och många gånger när vi gick igenom materialet på kvällen kunde regissören säga ”Tänk om du skulle kunna filma till höger nu ...” varpå jag just då vänder kameran till höger. Det var på något sätt som om vi började tänka lika. Jag vet att detta låter lite euforiskt men så var känslan.

4.4 Tiden mellan första och andra inspelningen i Helsingfors

Efter att ha kommit hem från Uddebo var det många känslor och intryck som vi alla bar med oss. Vi valde att ta avstånd från produktionen för ett tag så att alla skulle hinna smälta det vi varit med om.

Vi bestämde oss för att vi återigen skulle fara till Uddebo för att filma men då för en längre tid, en månad. Att vara där en längre tid var något vi kände att var viktigt då det alltid tar lite tid att få personer att känna sig avslappnade framför kameran. Detta inspelningstillfälle skulle ske i slutet av april.

Regissören och jag hade vid flera tillfällen haft produktionsmöten då vi suttit oss ner och pratat om var vi står med filmen. För kontinuitetens skull så tyckte jag att vi, förutom det inplanerade inspelningstillfället på våren, även behövde fara till Uddebo en gång på vintern. Detta för att kunna visa att tiden går samt för att visa åt dem att vi finns och för att hålla oss själva uppdaterade med vad som händer där. Jag och regissören hade många gånger förbarmat oss över att allt var så fruktansvärt bekymmerslöst och att inga motgångar verkar finnas kring Gula Huset - något som kan behövas för att skapa en dramatisk kurva. Jag menade att vintertiden är ett ypperligt tillfälle om man vill visa att allt inte bara är en dans på rosor.

Regissören såg ingen idé med att vi skulle fara för en så kort tid och filma, utan tyckte att vi istället skulle satsa på det längre inspelningstillfället på våren. Dessutom så skulle hon närvara på Tampere Filmfestival där en av hennes filmer skulle visas. Detta resulterade i en lång diskussion huruvida festivalen eller ”Gula Huset” var viktigast. Jag menade att regissören kunde fara till Tammerfors för visningen av hennes film för att sedan återvända till Helsingfors. Med följderna att hon skulle missa prisutgivningen och slutcermonin. På så vis skulle vi åtminstone få fyra inspelningsdagar i Uddebo. Detta var något som jag kände att regissören motsatte sig och argumentation uppstod.

4.4.1 Reflektioner mellan första och andra inspelningstillfället

Alltför många timmar spenderades på att argumentera huruvida vi skulle fara eller inte. Det visade sig att regissören var av helt samma åsikt som jag, men jag hade missat detta under vår dialog. Lyckligtvis så hade vi redan vid det här laget lärt oss från föregående diskussioner att vi oftast vill samma sak men inte alltid förklarar det på rätt sätt.

Återigen började jag fundera över huruvida det var jag eller regissören som var otydlig i dialogen eller om någon av oss inte lyssnade tillräckligt noga. Rätt beslut valdes men hade vi kunnat undvika konfrontation? Hade vi börjat lita för mycket på att vi tänker lika och förbisett det faktum att man måste vara tydlig och öppen i sin kommunikation?

4.5 Andra inspelningen mars 2010

Då vi anlände till Uddebo så var det precis som förra gången. Allt möjligt hände med allt för lite tid att filma. Nu var kommunikationen dock avsevärt mycket bättre än första gången. Detta berodde till stor del på att vi inför inspelningarna utförligt gått igenom var vi står med filmen.

Jag visste mycket bättre vilken film regissören höll på att göra och mitt kameraarbete kändes tydligare, dock fortfarande med en viss osäkerhet. Även om vi anlant ganska sent på vintern så var Uddebo fortfarande täckt med snö och vi fick de vinterbilder vi ville ha. Skulle man ha varit någon måndag tidigare så skulle det sett ännu mera vintrigt ut men vi nöjde oss med det vi hade. Då tiden var så knapp så utnyttjade vi den till att försöka få bilder av alla de karaktärer vi följt tidigare.

4.5.1 Reflektion av andra inspelningstillfället

Om man nu jämför våra produktionsmöten, med hur de såg ut det första inspelningstillfället, förlöpte de mycket smidigare. Jag övervägde ifall det var för att

vi båda blivit mer medvetna om vår kommunikation eller om det var för att vi tydligare delade samma vision. Jag skulle påstå att det var det senare. Denna gång var jag själv medveten om vad jag ville med vår kommunikation. Första gången så var det emotionella diskussioner som hänförde sig till att vi båda ville göra en bra film. Då vi inte kommunicerat tillräckligt hade vi två olika visioner om dokumentären som utspelade sig framför våra ögon. Men då min vision nu blivit klarare efter att ha fört en aktiv dialog med regissören bestämde jag mig nu för att fortsätta på samma sätt, men nu med tydligare mål. Jag tänkte att "Ifall jag kan föra en argumentation som inte går ut på att bevisa att jag har rätt, utan istället tvinga regissören att förmedla sina tankar så att jag förstår dem, borde vi båda komma närmare ett gemensamt mål." Detta uttryckte sig i praktiken så att jag istället för att ifrågasätta regissörens argument med ett motargument, höll med för att sedan ställa en motfråga som ledde dit jag ville komma.

4.6 Den tredje inspelningen april-maj 2010

Vi hade nu kommit till Uddebo för tredje gången med intentionen att stanna en månad. Vi satte upp tydligare inspelningsdagar så att vi kunde budgetera tiden på ett bättre sätt för att undvika allt för långa inspelningsdagar.

Vår plan var att vi skulle spendera tid med alla karaktärer som vi gjort tidigare men med koncentration på "Mf." och den stundande graviditeten. Erik som vi tidigare sett som en viktig karaktär kändes mer och mer oviktig. Regissören planerade att vi skulle filma olika händelser som stärker det som sagts i tidigare intervjuer och samtal. Vi filmade husvisningar, byggdagar, kaffetillställningar och mycket annat. Några viktiga milstolpar under månaden vi skulle filma var så-marknaden "Gula Huset" skulle arrangera samt ett världsrekordförsök i flest personer som målar av samma objekt, det gula huset.

Jag och regissören var som vanligt på samma linje och jag kände att jag såg hennes vision ännu tydligare nu. Vi hade denna gång inte samma produktionsmöten med genomgång av materialet som vi haft tidigare. Om detta var för att vi kände att vi inte behövde dem eller för att vi helt enkelt var lata vet jag inte.

Att bo tillsammans så tätt in på varandra som vi gjorde i en månads tid är påfrestande. Allting fungerade bra och vi förde en jättebra dialog över hur vi skulle förhålla oss till varandra i huset. Men dialogen som vi borde föra med varandra angående produktionen fanns inte där på samma sätt.

Då vi nu hade mera tid att strukturera inspelningarna så kändes det som att detta var något som regissören hade under kontroll. Jag kände att jag litade på att hon vet vad hon vill ha och att jag kommer att veta det när det händer. Tidigare hade vi intensivt kommunicerat om vad vi vill men denna gång var det tystare. Delvis så tror jag att det har att göra med omständigheterna. Mera tid att strukturera gör att man kan vara bättre förberedd. Samtidigt så tror jag att vetskapen om att vi kommer att jobba så länge på inspelningsplatsen och att vi kommer att bo så länge ihop gjorde att vi alla var lite konflikträdda. Eller så var de kanske lättare att inte prata om det än att hamna i en energikrävande diskussion.

Den samtalsformen jag och regissören tidigare haft var väldigt ingående och tog mycket tid och energi men som ändå resulterat i något konstruktivt. Men som sagt, det hade tidigare också varit ganska energikrävande.

Vid ett skede av inspelningarna kände jag att jag inte längre hade lika klar uppfattning om vad för film vi gjorde. Tog upp det med regissören men tolkade hennes svar som att hon nog visste vad hon ville. Normalt skulle jag genom diskussion försöka få fram detta men valde nu att lita på hennes ord. Ville inte trampa henne på tårna och jag var mer medveten om att hålla vårt arbetsklimat vid god vigör.

Då vi var i Uddebo under en så lång tid började vi umgås med karaktärerna på ett helt annat sätt än tidigare. Vi kom dem närmare in på skinnet, fick en bättre förståelse för hur de fungerar och vi kunde läsa in bakgrundsorsaker till deras handlande. Ibland hände det också att någon av oss på egen hand kunde umgås med någon av konstnärerna. Detta var något vi skulle kunna dra nytta av genom att föra en god dialog och gå igenom vad vi ansåg att vi läst in hos personerna. Detta hände inte utan kändes närmare som om det blev en privat sfär som vi inte ville gå in på.

Mot slutet av inspelningstiden så ansåg jag att vi började tappa greppet om vad vi ursprungligen tänkt göra. Jag såg ingen tydlig berättelse och kunde inte längre föreställa mig en början, en mittendel och ett slut. Det som oroade mig mest var att vi spenderat lika mycket tid med alla utan att veta vem/vilka som skulle vara våra

huvudkaraktärer. Då regissören och jag diskuterade detta så hade vi, för första gången på länge, en bra diskussion. Vi lyssnade på varandra samtidigt som vi försvarade våra åsikter. Liknande diskussion som vi haft de första gångerna tog åter igen form på balkongen en sen måndag kväll. Vad vi då båda insåg tydligare var saknaden av huvudkaraktärer och att vi borde filma mera av de som vi hittills kallat vår våra antagonister, kommunen och sporten. Vi hade länge vetat att kommunen och sporten stod som vår kontrast till de alternativa människorna i Gula Huset men nu bestämde vi att de skulle få en mer betydande roll.

Vi valde också att fara och träffa två nya karaktärer, en orienteringstokig pensionär och en finsk fabriksarbetare. Båda möten visade sig vara mycket innehållsrika och jag tror inte att de skulle ha inträffat utan vår dialog.

4.7 Exempel på dialogen mellan regissör och fotograf under inspelningstillfällena

B1: ”Då vi har så några inspelningsdagar så anser jag att vi skall lägga all energi på Johannes och Linnea i konstkollektivet ”Mf.” då det nu visat sig att de är gravida. Detta för att de visar på att en ny generation Uddebo-bor har kommit till p.g.a. Gula Huset.”

B2: ”Absolut! Du har helt rätt att det är viktigt. Men borde vi inte filma sporttokige Berra också?”

B1: ”Nja, jag vet inte. Han känns på något sätt inte lika viktig längre ...”

B2: ”På ett sätt så har han ju, som du säger, fått en mindre roll i vår film. Men det kan vi ju inte veta i nuläget. Och det kan ju vara så att du vill ha möjligheten att använda dig av honom som en karaktär i ett senare skede. Då kan det säkert vara bra att följa honom nu på vintern också. Det tar ju inte heller mera tid än ett par timmar.”

B1: ”Okej, kanske vi kan ägna några timmar åt honom. Och som du säger så kan det ju vara bra att ha honom med för säkerhets skull.”

Genom att föra dialogen på ett ovanstående sätt så insåg regissören något som hon redan visste. Genom att använda ord som ”du har fel” eller ”jag har rätt” så lägger sig

den andra parten i ett försvarsläge. Då slutar man ta åt sig informationen som ges och koncentrerar sig istället på att försvara den information man själv gett. (Nilson & Waldemarsson 1994:65)

B1 Efter att vi har filmat världsrekordförsöket så har vi täckt det mesta som vi behöver för filmens skull.

B2 Men vad är det för film som vi gör nu? Jag tycker att det känns lite luddigt var vi står med filmen. Vem är våra huvudkaraktärer t.ex.?

B1 Det känns som om Erik åtminstone inte kommer att ha så stor roll längre. Visst väntar han tillsammans med sin flickvän också barn, men de är med mer som en funktion än en huvudkaraktär.

B2 Jo så känner jag också. Men om man nu tänker på hela historien. Vem är vår huvudkaraktär, vem är det som tittar vill veta mera av?

B1 Skulle det vara någon så skulle det väl vara Caroline då. Hon är ju den som är drivkraften bakom allt. Utan henne så skulle inte ens projektet Gula Huset existera så det är väl ganska långt hon som borde vara vår huvudkaraktär.

B2 Där håller jag helt med dig. Hon är, som du säger, en drivkraft bakom. Jag undrar vad det är som motiverar henne, vad är det som gör att hon lägger ner all tid och energi på detta?

B1 Om Caroline är en av huvudkaraktärer så måste vi filma mera av Berra också. Han är ju lika energisk som Caroline. Man kan nästan säga att han är var Caroline kommer att vara om 30 år. Men hans drivkraft bakom engagemanget är mycket tydligare. Han vill att folk skall hälsa på honom när de ser honom på stan.

B2 Så Berra är ända kanske lite ensam?

B1 Han är kanske inte ensam men jag tror att han kan vara rädd för att vara ensam, att bli en i mängden.

Detta är ett bra exempel på en god dialog. Tankar och idéer utbyts och något nytt föds ut ur diskussionen. Både B1 och B2 ger varandra utrymme att berätta och tar sig även

tid att lyssna, förstå och reflektera över vad den andre säger. Kommunikationen gör att båda kommer närmare sin egen och den andres vision av filmen.

5 ANALYS

Jag hade länge trott att så länge man kommer bra överens och klickar på ett personligt plan så kan man uträtta storverk. Jag och fia har kommit bra överens ända sen första stund men det i sig betyder inte att storverken uppenbarar sig utan insats.

Flera gånger fann vi varandra i situationer där vi argumenterade emot varandra. Första gången vi var i Uddebo så visste vi ingenting om platsen och våra karaktärer men däremot hade vi en massa känslor för det vi höll på att filma. Diskussionerna var häftiga och uttömmande, vi kom varandra närmare ifråga om visioner men till priset av emotionella påfrestningar. Vi lyssnade allt för mycket på *vad* den andra sade och inte på vad han *försökte* säga.

Men vartefter vi blev mer medvetna om vår kommunikation och då vi började anstränga oss på att förmedla våra budskap på ett mer ödmjukt sätt. Det var då som filmen förlöpte smidigare, fick sin struktur och detta syntes tydligt i det filmade materialet. Även på det personliga planet syntes vår kommunikation. Istället för att irritera sig på varandras egenheter, som kan bli ett problem då man bor så intensivt på varandra för en längre tid, talade vi ut om hur vi kände och hur vi ville ha det, - på detta sätt undvek vi inte konflikter utan hanterade dem konstruktivt genom en god dialog. Jag analyserade min egen process i hur jag *lyssnade* på henne och även hur jag *förmedlade* mitt budskap.

Även om varje produktion är sig olik och arbetssättet skiljer sig från fall till fall så hävdar jag bestämt att en god kommunikation är vital för en lyckad produktion. Hur bra man än är på sitt arbetsområde så måste handen veta vad huvudet tänker! Genom detta arbete har det kommit upp för mig hur viktig kommunikationen är för den skapande processen. Det är inte bara ett budskap som går fram genom god dialog utan även idéer och nya infallsvinklar föds genom denna minimala ansträngning. Denna insikt har också fått mig att fundera över varför detta inte är något som betonas mer i undervisningen. Till vilken nytta förädlar man fram en massa duktiga och visionära medianomer som tillsammans skall revolutionera arbetsmarknaden om man inte ger dem verktygen att kommunicera? Jag hoppas att jag genom detta arbete illustrerat den, genom dialog, skapande processen som uppstår genom en god kommunikation. Jag ser gärna också att mitt arbete väckt en diskussion om att eventuellt lämna mer utrymme för kunskapen om kommunikation i undervisningen.

5.1 Vidare forskning

I mitt arbete har jag sett innebörden av kommunikationen för en lyckad slutprodukt. Endast genom en god dialog kan regissörens visioner förmedlas till fotografen så att han till fullo kan förstå vad regissören vill. Men kan man genom en aktiv dialog förbättra resultatet? Det laterala tänkandet och skapande processen genom en aktiv dialog mellan olika arbetsroller inom film är ännu relativt outforskat. I *vår* produktion märkte vi att nya idéer och infallsvinklar kan födas genom en god kommunikation. Är detta något unikt för oss eller är det ett recept till framgång? Kan man adaptera samma idéer även på fiktion och hur främjas den kreativa processen genom god kommunikation? Jag skulle finna det mycket intressant att göra en mer ingående studie i den laterala processen genom kommunikation.

6. KÄLLFÖRTECKNING

- Andersson, J. 1996. Two is one too many: Dyadic memory collaboration effects and encoding and retrieval of episodes: Lindköpings universitet.
- Barth, T., Näsholm, C., 2006. *Motiverande samtal - MI*, Studentlitteratur 180s
- Brickner, M. A., Harkins, S. G. Ostrom, T. M. 1986. Effects of personal involvement: Thought-provoking implications for social loafing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 763-769
- Cummings, L. L., Huber, G.P., Arendt, E. 1974 Effects of Size and Spatial Arrangements on Group Decision Making. *The Academy of management Journal*, 17, 460-475
- de Bono, E., 1999. *Konstruktivt tänkande*, Stockholm: Svenska Förlaget 309s
- Karlsson, L., 2007. *Psykologins grunder*, Studentlitteratur 734s
- Mehrabian och Ferris. 1967. "Inference of Attitude from Nonverbal Communication in Two Channels". *The Journal of Counselling Psychology Vol.31*"Inference of Attitude from Nonverbal Communication in Two Channels"
- Nilsson, B., Waldemarson, A-K. 1994. *Kommunikation. Samspel mellan människor*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur 168s
- Nylund, M. 2000. *Iscensatt interaktion*, Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland 275s
- Nylund, M. 2009. Makten över journalistiken. Intervju redigering och berättande i tv-nyheter. Helsingfors: Svenska social- och kommunalhögskolan
- Nylund, M., Agnesdotter, L., 2009. Nyhetens ursprung. Idéer, kreativitet och redaktionsmöten på en dagstidning

Shaw, M.E. 1932. A Comparison of Individuals and Small Groups in the Rational Solution of Complex Problems. *The American Journal of Psychology*, 44, 491-504